

סנהדרין לח

שווערד

1. ערוך לנר על סנהדרין דף לח/א

בגמרא ואשה נאה ויאמר שלי היא: א"ל איך שייך אשה נאה אם כל ב"א דומין זל"ז דבלא"ה צריך לבאר מאי פריך ומפני מה אין פרצופיהם דומין דהא כבר אמר להגיד גדולתו של הקב"ה אכן קושיתו הוא כך דודאי ההבדל בגופי ב"א הוא להגיד גדולתו של הקב"ה אכן אכתי צריך טעם למה ההבדל זה הוא דוקא פרצוף ולא באחד משאר האברים וע"ז תירץ שלא יראה אדם אשה נאה דשפיר שייך נאה בשאר האברים גם אם הפרצוף דומה והוא לא יהיה ניכר רק ע"י הפרצוף ולכן אין אדם מכחישו דזה דומה לזה:

2. ספר בניהו בן יהוידע על סנהדרין דף לח/א

שם שלא יראה אדם דירה נאה ואשה נאה. מקשים כיון דהצורות שוים ואין הפרש בין זה לזה, אם כן לא יש אשה נאה ואשה אינה נאה. ונ"ל בס"ד דבאמת אפילו אם יהיו הצורות שוין, אי אפשר שלא יהיה הפרש קצת מעט מן המעט, אך זה ההפרש הדק אינו נרגש אלא להרגילים זה עם זה ויושבים זה אצל זה תמיד, אבל להרואין זה את זה באקראי, אינם יכולים להבחין ולהבדיל בין זה לזה, ולכן אם קדש אשה בפני עדים וראה אחרת נאה ממנה, יאמר זו היא שקדשתי, ואין העדים מרגישים בהפרש הדק שיש בין זו שקידש לבין האחרת, ואפשר שיעידו לו לומר כן הוא כדבריו. אי נמי נאה דנקיט כאן הוא על חכמתה ושכלה, או על מעשיה, ולעולם הצורה והיופי שוה, אי נמי נאה בגובה קומתה ועוביה ושומנה, אבל הצורה והמראה שוים:

3. ספר תורת חיים על סנהדרין דף לח/א

אדם הראשון מכל העולם כולו הוצבר עפרו. במדרש מפרש טעמא שבכל מקום שימות שם תהא הארץ קולטתו ענין הקליטה נראה כדי שיתחבר עפר גופו של אדם לגוף הארץ להיות גולם אחד ולא יהיה שום הפרש ביניהם בדבר השב אל מקורו ואלו לא הוצבר עפרו מכל העולם אכתי הוה רושם הגוף ניכר וטעם הענין לפי שהנשמה משתוקקת אל הגוף וכל זמן שרושם הגוף ניכר הנשמה מצטערת עליו ואיננה מתיישבת למעלה תחת הכסא כדתניא בפרק שואל כל שנים עשר חדש גופו קיים ונשמתו עולה ויורדת לאחר שנים עשר חדש הגוף בטל ונשמתו עולה ושוב אינה יורדת נראה דהיינו הא דכתיב וישוב העפר על הארץ כשהיה והרוח תשוב אל האלקים אשר נתנה לכך נקט כשהיה דמשמע דוקא כמות שהיה מעיקרא גולם אחד בלי שום פירוד ואז הרוח תשוב אל האלקים אשר נתנה וכל זמן שרישומו של גולם ניכר היא עולה ויורדת: וזה טעם מה שצוה רבינו הקדוש שיהא ארונו נקופה לארץ ופירשו בו שיטלו כל הדף התחתון כדי שיתחבר גופו של העפר להיות גולם אחד ולא יהיה הפסק ביניהן ומכאן תשובה לאותן שעושין לכהנים ולבכורים ארונות שלמות:

4. ספר בניהו בן יהוידע על סנהדרין דף לח/א

שם אדם הראשון גופו מבבל וראשו מארץ ישראל. הנה רבינו האר"י ז"ל בשער מאמרי רשב"י פרשת קדושים היה לו גרסא אחרת בש"ס, גופו מארץ ישראל ועגבותיו מבבל ומאקרא דאגמא ע"ש, ובודאי נסחה של רבינו האר"י היא האמיתית, ועל פי נסחתו של רבינו ז"ל פרשתי רמז הכתוב [במדבר כ"ג ט'] כי מראש צורים אראנו ומגבעות אשורנו דקאי על זכות התורה שעוסקים בארץ ישראל שהיא ראש צורים שמשם נברא ראשו וגופו של אדם הראשון, וכתיב [ישעיה ב' ג'] כי מציון תצא תורה וכו', ומגבעות בהפוך אתוון ומעגבות רמז לזכות תורה שהיה בבבל שמשם העגבות של אדם הראשון, והכונה כי השי"ת גזר על עפר ארץ ישראל שיעקר ממנו שיעור מסויים מחלק הטוב שבו, ויהיה צרור במקום אחד בגן עדן, וגזר על עפר בבל ואקרא דאגמא שיפרד ממנו חלק מסויים ויהיה צרור בגן עדן אצל אותו ציבור, ועוד גזר על עפר שאר ארצות נמי בהכי, ואחר כך גזר על צרור עפר ארץ ישראל שיתהוה ממנו ראש וגוף, וגזר על עפר

בבל שיתהווה מענו עגבות, וכן היה, ונתחברו ביחד בנס ועלה הנס הזה שיהיה מכל זה גולם אחד של אדם הראשון:

5. ספר בניהו בן יהוידע על סנהדרין דף לח/ב

שביעית נזדווגה לו חוה. נ"ל בס"ד לכן עושין נשואין שבעת ימים, ומילה בשמונה ימים, כי שעה שביעית נזדווגה לו חוה, ושעה שמינית עשה מצות פריה ורביה, ונולדו לו הבנים, ולכך מברכין שמח תשמח רעים אהובים כשמחך יצירך בגן עדן מקדם:

6. ספר בניהו בן יהוידע על סנהדרין דף לח/ב

שם הושיט אצבעו קטנה ביניהם ושרפם. קשא למה שרפם והלא הוא שאלם תחלה כדי שישבו מה שיעלה בלבבם כפי רצונם ודעתם. ונ"ל בס"ד כי שאלו בתחלה מה מעשיו, והשיב כך וכך, רוצה לומר טוב ורע, שעל ידי כך יתחייב להוליד צדיקים ולהוליד רשעים, ולכן בשמעם זו היה צריך לקטרג על לידת רשעים בלבד, ולא על הרשעים ועל הצדיקים, דהא אמרו מה אנוש הוא לידת הרשעים, ובן אדם הוא צדיק גמור, נמצא קטרגו גם על הצדיקים, ולכך נעשו. או יובן בס"ד נעשו על התשובה שהשיבו, כי הוא יתברך אינו צריך לעצתם ורצונם, ורק אמר להם רצונכם נעשה אדם כדי ללמד דרך ארץ שיהיה הגדול נמלך בקטן אע"פ שאינו צריך לו, ולכן היה להם להשיב כמו שאמרו כת שלישיית כל העולם כולו שלך, כל מה שאתה רצונך לעשות, וכן יחזקאל הנביא ע"ה כשאמר לו הקב"ה בן אדם התחיינה העצמות האלה, והשיב ד' אלקים אתה ידעת [יחזקאל ל"ז ג'], וכיון שהשיבו מה אנוש וכו', משמע ומוכח שהקב"ה היה צריך חס ושלום לעצתם ולדעתם, והגידו לו מה שדעתם נוטה, לכך הענישם בשריפה:

7. ספר תורת חיים על סנהדרין דף לח/ב

אדם הראשון מין היה וכו'. הא פשיטא דאדם הראשון חסיד גדול היה כדאיתא בפרק עושין פסין רבי מאיר אומר אדם הראשון חסיד גדול היה כיון שראה שנקנסה מיתה על ידו ישב בתענית מאה ושלושים שנה כו' ולא פליגי הכא אלא בשעה שאכל מן העץ מה היתה כוונתו וס"ל לרב דבאותה שעה נזרקה בו מינות מדכתיב איכה אן נטה לבך והיינו מינות כמו שאמרו ולא תתורו אחרי לבבכם זו מינות שנוטה לבו לצד אחר ור' יצחק סבר דאותה שעה משך בערלתו ורב נחמן סבר דבאותה שעה כפר בעיקר אבל אחר שראה שנקנסה מיתה על ידו חזר בתשובה והיה חסיד גדול:

ונראה דפליגי עד היכן הגיע החטא דמאן דאמר איכה אן נטה לבך ס"ל כמ"ד עץ שאכל אדם הראשון אתרוג היה ולדידיה נראה דאיסור עץ הדעת הוא רמז שיהא לבו של אדם דבוק בו בהקב"ה תמיד לא יפרד עולמית כמ"ש ובו תדבק לפי שהוא יתברך נמשל לאילן כביכול כידוע והיינו מה שאמרו ארבעה נכנסו לפרדס ואמרו אחר קיצץ בנטיעות ולבו של אדם אשר שם משכן הנשמה הנאצלת ממנו יתברך כנר מנר נמשל ודומה לאתרוג כדאי' במדרש רבה פ' אמור לכך גזר הקב"ה שלא יאכל מן העץ כדי שלא יפריש לבו ונשמתו ממנו יתברך נמצא כי במה שעבר על הציווי קצץ בנטיעות והיה דומה לאחר שהיה מין והיינו דדריש איכה אן נטה לבך לפי שעל ידי שקיצץ האתרוג הדומה ללב מן האילן נטה לבו ממנו יתברך ולא האמין בו. ואולי מהאי טעמא כשמנענעין האתרוג ולולב מוליכין ומביאין אותן לכל הקצוות רמז שאנחנו חוזרין להטות לבבינו ושאר כל ראשי האברים אל הקב"ה המולך בכל הקצוות כדי לתקן בזה חטאו של אדם הראשון: